

1113 София, България, ул. "Акад. Г. Бончев", бл. 6, ет. 5/6, тел. +359 /2/ 8705303,
9793030, <http://www.iphs.eu/n/>

ОБЩИ ИЗВОДИ ОТ ОЦЕНКА НА ЕФЕКТА НА ПРИЛАГАНЕТО НА ПРОГРАМАТА „ПРИЯТЕЛИТЕ НА ЗИПИ” В БЪЛГАРИЯ

Проследените по-горе изследователски резултати могат да бъдат разгледани и оценени в по-общ план, а именно от гледна точка развитието на отделните компоненти на емоционалната интелигентност - формираните емоционални и социални компетенции при децата от първи клас и предучилищна група под влиянието на програмата «Приятелите на Зипи». Наблюденията върху децата, оценките на представителите на училището (учители, психолози и директори) и впечатленията на родителите показват съществен положителен ефект върху тези компетенции:

Отбелязва се значимо развитие на способността на децата за *разпознаване на собствените и чужди чувства* и свързването на тези чувства с конкретни мисли и действия. При това децата в значителна степен са развили готовност да разкриват, споделят и коментират преживяването от тях, да търсят причините, които са го породили, което видимо подпомага процеса на *контролиране* и преодоляване на негативните емоционални състояния. Едновременно с това те показват способност да *ориентират* емоциите си към постигане на конкретна цел. В тази връзка от особено значение е мотивацията. Ефектът е забележим при съчетаването на вътрешната с външната мотивация.

Установи се съществен напредък в разбирането и поддържането на позитивни *взаимоотношенията* с другите. Децата осъзнават тяхната ценност, придават изключителна значимост на приятелството. Отхвърлят лъжата, грубостта като начин на решаване на възникнали в общуването проблеми. Едновременно с това децата са развили умение да си взаимодействат и преследват обща цел, да си изработят стратегия за съчетаване постигането на личен с постигането на общ успех.

Констатира се развитие в гледната точка на децата към конфликта и неговото разрешаване. Децата разбират чувствата и отношенията на участниците в конфликта и имат формирана представа за позитивния начин, по който той може да се реши. Налице са доказателства за пренос на тези знания към реално поведение, което децата демонстрират с разказа си за конфликтни ситуации, в които те са попадали и начина, по който са ги разрешавали.

Децата, според резултатите от всички аспекти на докладваното изследване, показват забележително развитие в сферата на общуването. Те са се научили открито да споделят своите преживявания и поведение, да изслушват коментарите и съветите на другите. Научили са се също да бъдат емпатични, да се опитват да разберат другите и да им помогнат. Това видимо отразява вече формираните критерии за оценка на поведението, както и следване на приети форми на взаимоотношения с подчертано позитивен характер.

Налице са доказателства, че наученото в програмата Приятелите на Зипи намира отражение в реалното поведение на децата. Освен посоченото по-горе в рамките на проведените с децата експерименти, в тази посока са и споделените от децата случай отразяващи толерантно решаване на конфликтни ситуации, оценката на децата за промените, които са настъпили с тях самите и със съучениците им вследствие на програмата, както и споделеното от психолозите и информацията от родителите.

Представителите на училището в лицето на учителите, психолозите и директорите показват подчертано положително отношение към програмата

Приятелите на Зипи. Те я оценяват като целесъобразна за внедряване в българското училище от гледна точка на целите които то преследва и основните проблеми, на които търси решение. Смятат, че експерименталното ѝ внедряване доказва ефективността ѝ във всички нейни аспекти.

Значението на ефекта от програмата Приятелите на Зипи може да бъде видян и в перспектива. Развитието, което децата бележат под влияние на програмата Приятелите на Зипи в периода на нейното внедряване, посочените промени в емоционалната интелигентност на децата предпоставят детското поведение и в по-далечна перспектива. Умението на детето да взаимодейства с другите в социалната ситуация, да различава емоционалните им състояния и поведенчески намерения му дава възможност в бъдеще да изгради трайни социални отношения и в същото време да избягва отношения, които са с голяма степен на напрежение и конфликт. Умението му да управлява емоционалните си състояния, да ограничава импулсивността и негативните си преживявания са «преграда» за проявата на агресия, насилие, антисоциално поведение не само в настоящия възрастов период, но и във следващите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултатите от проведеното проучване върху експерименталното внедряване на програмата Приятелите на Зипи върху деца от първи клас и предучилищна група в три училища в България, доказаха убедително нейната ефективност за развитие на емоционалната интелигентност на децата (разбиране и управление на емоционалните състояния, нагласи към позитивно взаимодействие с другите, толерантно решаване на конфликти, активно общуване и др.). Едновременно с това трябва да се подчертае, че постигания ефект върху емоционалните и поведенческите реакции в индивидуален план (при отделното дете) предполага мултиплициране на този ефект върху непосредственото и по-широко училищно обкръжение на детето, което е от съществено значение за намаляване на училищната агресия, тормоз и насилие, за подобряване на емоционалния климат в отделния клас и училището като цяло, за по-добрата адаптация на децата към училищната среда.

Посоченото по-горе дава основание на изследователския екип, изготвил доклада с убеденост да препоръча цялостно внедряване в страната (във всички училища в страната) на обучителната програма Приятелите на Зипи.